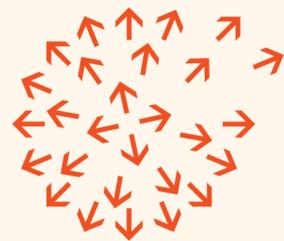

створено «ГРУПОЮ ВПЛИВУ»

Реагування на внутрішнє переміщення: місцевий контекст

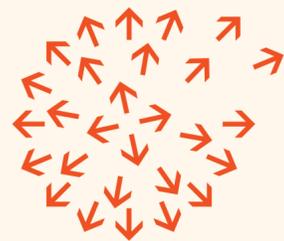
Аналітичний звіт

Зміст

Перелік скорочень	<u>3</u>
Методологія дослідження	<u>4</u>
Основні результати	<u>6</u>
1. Загальний огляд ситуації з внутрішнім переміщенням	<u>6</u>
2. Нормативно-правове регулювання	<u>9</u>
3. Інституційне забезпечення	<u>11</u>
4. Забезпечення тимчасовим місцем проживання та постійним житлом	<u>14</u>
5. Надання гуманітарної допомоги	<u>21</u>
6. Забезпечення доступу ВПО до медичних та освітніх послуг	<u>26</u>
7. Заходи з інтеграції ВПО у життя громади	<u>31</u>
8. Працевлаштування та релокація бізнесу	<u>35</u>
Загальні висновки та рекомендації	<u>42</u>

Перелік скорочень

АР Крим — Автономна Республіка Крим

АТО — антитерористична операція

ВПО — внутрішньо переміщена особа

ВЦА — військово-цивільна адміністрація

ГО — громадська організація

Держстат — Державна служба статистики
України

ЗЗСО — заклади загальної середньої освіти

КМУ — Кабінет Міністрів України

КНП — комунальне некомерційне підприємство

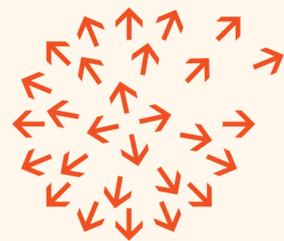
Мінсоцполітики — Міністерство соціальної
політики України

ОВА — обласна військова адміністрація

РФ — Російська Федерація

ТОТ — тимчасово окуповані території

ЦНАП — центр надання адміністративних послуг

Методологія дослідження

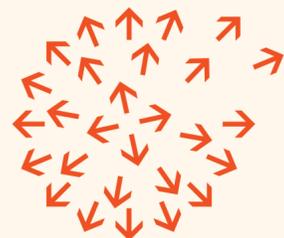
Мета дослідження — визначити тенденції реагування місцевої влади на внутрішнє переміщення в Україні та на потребу в забезпеченні прав та інтересів ВПО.

Завдання дослідження:

- визначити наявність нормативно-правового регулювання щодо ВПО на місцевому рівні;
- визначити інституційну спроможність місцевої влади у реагуванні на виклики внутрішнього переміщення;
- проаналізувати наявність заходів з адаптації та інтеграції ВПО на місцевому рівні.

Методи та інструменти дослідження:

1. Аналіз місцевих нормативно-правових актів, оприлюднених на офіційних сайтах органів влади.
2. Аналіз звітів і статистичних даних, а також відповідей на запити згідно з вимогами Закону України «Про доступ до публічної інформації».
3. Аналіз інформації з офіційних вебсайтів органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

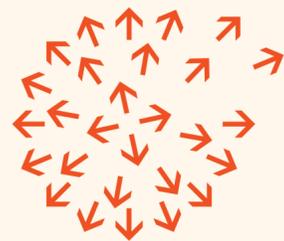
Географія дослідження: 60 громад у 20 областях України.
Дослідження не здійснювалося щодо областей,
де відбуваються активні бойові дії чи тимчасова окупація
(Донецька, Запорізька, Луганська та Херсонська області
та АР Крим і м. Севастополь).

Для дослідження було відібрано по три громади з кожної області
(громада — обласний центр, окрім Київської області, міські
та сільські/селищні громади,
що обиралися за кількістю ВПО на 1 тис. жителів громади).

Період дослідження: кінець 2022 року — початок 2024 року.

Дослідження проводилось командою Громадського холдингу
«ГРУПА ВПЛИВУ» за підтримки Національного фонду на підтримку
демократії (NED).

Будь-які думки, висновки в звіті належать авторам і не обов'язково
відображають погляди Національного фонду на підтримку
демократії (NED).

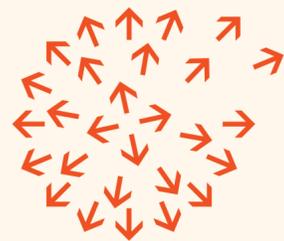

Основні результати

Результати представлені за основними тематичними блоками та містять узагальнену інформацію у розрізі досліджуваних громад. У тексті наводяться ілюстративні приклади.

1. Загальний огляд ситуації з внутрішнім переміщенням

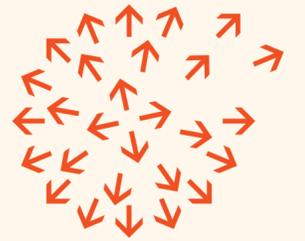
Серед досліджувальних областей найбільша кількість ВПО зареєстрована в Харківській та Дніпропетровській областях. Крім цього, у 2023 році відбулося зростання кількості зареєстрованих ВПО у вказаних областях, а також в Одеській та Миколаївській. Ідеться про зростання на 16–19 тис. людей. Натомість на заході України (Чернівецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Тернопільська області) відбулося зменшення зареєстрованих ВПО у межах 8–30 тис. осіб. На півночі та центрі країни зміна чисельності є неоднорідною по областях, спостерігається як зростання, так і зменшення кількості зареєстрованих ВПО.

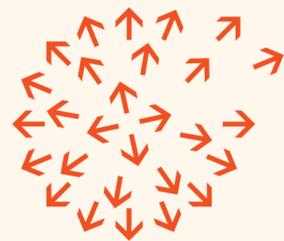
Крім того, врахуванню має підлягати співвідношення кількості прибулих до загальної кількості місцевого населення.

Найбільше середнє значення «коефіцієнту ВПО» на кожну тисячу місцевих мешканців фіксується у Дніпропетровській, Київській, Харківській, Полтавській, Закарпатській областях, найменше середнє значення — у Рівненській, Львівській, Волинській, Житомирській областях.

Значна кількість людей, які зазнали внутрішнього переміщення, не зверталися з метою взяття на облік як ВПО. Водночас частина людей повернулися до покинутого місця проживання, виїхали за кордон та не скасовували довідку про взяття на облік ВПО.

Область	Кількість ВПО на кінець 2022 року згідно з відповіддю ОВА (тис. осіб)	Кількість зареєстрованих ВПО на кожну тисячу місцевих мешканців станом на кінець 2022 року	Кількість ВПО на початок 2024 року згідно з інформаційно-обчислювальним центром Мінсоцполітики (тис. осіб)
Вінницька	182,7	115,9	154,9
Волинська	60,2	58,6	46,6
Дніпропетровська	390	403	466
Житомирська	60,3	51,3	87,5
Закарпатська	163,8	118	133
Івано-Франківська	145,8	108,1	122
Київська	340	176	325
Кіровоградська	98	106,4	86
Львівська	206,4	44,4	224
Миколаївська	110,9	101,6	130
Одеська	208,2	88,5	225
Полтавська	200,3	148	196
Рівненська	37,5	32	48
Сумська	71,9	68	90
Тернопільська	80	77	72
Харківська	442,8	170	523
Хмельницька	150,7	123	130
Черкаська	136,2	115,5	144
Чернівецька	97,4	108,7	80
Чернігівська	79	81,4	69

2. Нормативно-правове регулювання

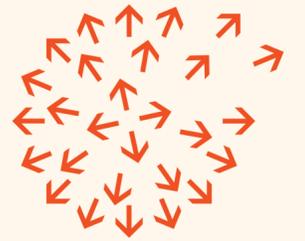
Більшість (47 із 60) досліджуваних громад сприяли забезпеченню потреб ВПО через ухвалення відповідних рішень на місцевому рівні. До широкомасштабного вторгнення нормативно-правове регулювання щодо ВПО було ухвалено у 14 громадах, більшість з яких є обласними центрами. Потреби ВПО переважно враховувались у стратегіях і програмах розвитку громад, а також інших цільових програмах, зокрема щодо соціального захисту. Значна частина ухвалених рішень, внесення змін до існуючого нормативно-правового регулювання відбулася в 2022–2023 роках.

Приклад

У Вінницькій громаді інтеграція ВПО була однією зі стратегічних цілей [Концепції](#) Інтегрованого розвитку міста Вінниці до 2030 року, що була ухвалена 2019 року.

Брусилівська селищна рада Житомирської області 15 листопада 2022 року [затвердила](#) цільову програму, спрямовану на вирішення питань, пов'язаних із ВПО: «Програма підтримки внутрішньо переміщених та/або евакуйованих осіб, які прибули на територію Брусилівської селищної територіальної громади з інших областей України, де проводяться воєнні (бойові) дії або які перебувають у тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) на 2023 рік».

У перший період після широкомасштабного вторгнення РФ на територію України рішення стосувалися заходів із підтримки, зокрема щодо вирішення питань, пов'язаних із розміщенням ВПО, наданням фінансової та гуманітарної допомоги.

Приклад

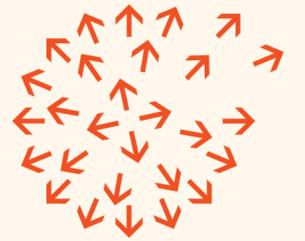
Вижницька міська рада Чернівецької області у грудні 2022 року **ухвалила** «Програму фінансової підтримки внутрішньо переміщених осіб з міського бюджету Вижницької міської ради на 2023 рік».

Голова Луцької міської ради в квітні 2022 року затвердив **розпорядження** № 110 «Про вжиття заходів для підтримки тимчасово переміщених осіб, волонтерів та забезпечення обороноздатності громади в умовах воєнного стану». Документ регламентує питання розміщення та харчування громадян, евакуйованих до міста.

Скороходівська селищна рада Полтавської області в квітні 2022 року **включила** фінансування витрат на потреби ВПО до «Місцевої цільової соціальної програми розвитку цивільного захисту Скороходівської територіальної громади на 2021–2024 роки». Так, у зазначеній програмі передбачалися витрати на харчування ВПО та придбання господарчих товарів.

Виконавчий комітет Хмельницької міської ради в травні 2022 року **своїм рішенням № 281** затвердив «Порядок надання на безоплатній основі продуктових наборів та індивідуальних засобів особистої гігієни внутрішньо переміщеним та евакуйованим особам».

Окремі громади ухвалили комплексні рішення щодо адаптаційних та інтеграційних заходів для ВПО. Метою відповідних рішень є сприяння у працевлаштуванні, реалізації житлових прав, соціальних прав тощо.

Приклад

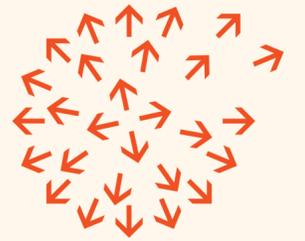
Зміївська міська рада Харківської області в жовтні 2023 року [ухвалила](#) програму інтеграції ВПО у Зміївській територіальній громаді на 2023–2024 роки.

Кропивницька міська рада у травні 2023 року [хвалила](#) «Комплексну програму соціальної підтримки, адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Кропивницькій міській територіальній громаді на 2023–2025 роки».

У Недобоївській сільській громаді Чернівецької області в квітні 2022 року ухвалили «Програму інтеграції, соціальної адаптації та захисту внутрішньо переміщених осіб на території Недобоївської територіальної громади на 2022–2023 рік». А у грудні 2023 року — «Програму інтеграції, соціальної адаптації та захисту внутрішньо переміщених осіб на території Недобоївської територіальної громади на 2024–2026 рік». Відповідні програми за [посиланням](#).

3. Інституційне забезпечення

У більшості громад (42) у лютому–березні 2022 року створили координаційні органи (Центр надання гуманітарної допомоги, Штаб допомоги ВПО, Координаційна рада з питань ВПО, Центр координації дій тощо). Їхня мета — оперативне реагування на внутрішнє переміщення та надання допомоги людям. Формати роботи таких центрів залежали від ресурсів та організаційних спроможностей кожної з громад.

Приклад

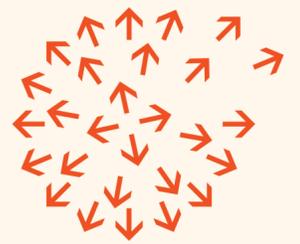
Вінницька міська рада спільно з Вінницькою обласною радою в березні 2022 року **створили** Міжрегіональний гуманітарний координаційний штаб.

У Ржищівській громаді Київської області в 2022 році була створена профільна робоча група. Також у громаді був **створений** оперативний місцевий штаб для координації дій органів виконавчої влади місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій.

У Скороходівській громаді Полтавської області в березні 2022 року розпорядженням селищного голови був **створений** гуманітарний штаб та комісія з приймання, оцінки, розподілу та списання гуманітарної, благодійної допомоги.

У Полтавській громаді, окрім створених гуманітарних центрів, був запущений та діє сайт «**Підтримка ВПО Полтави**», на якому розміщена інформація про житло, гуманітарну допомогу, юридичну консультацію тощо.

Наявні приклади, коли реагування та координація допомоги для ВПО у перші місяці широкомасштабного вторгнення здійснювали безпосередньо органи місцевої влади без створення додаткових координаційних механізмів.

Приклад

У Ганнівській сільській громаді Кіровоградської області за напрям допомоги ВПО відповідали виконавчі органи ради, старости, бюджетні установи.

У Полянській сільській громаді Закарпатської області з метою оперативного реагування на вирішення проблем ВПО був створений аналітичний центр на базі ЦНАП.

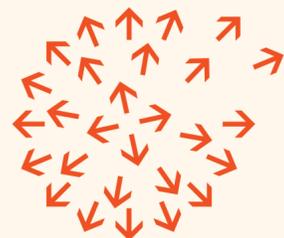
У Новоодеській міській громаді Миколаївської області допомогу ВПО надавали співробітники ради (уповноважений відділ/управління).

Окремі громади інформували про забезпечення заходів із підтримки ВПО внутрішніми ресурсами, зокрема за допомогою перерозподілу функціоналу. Водночас наявні випадки виокремлення питань ВПО з подальшою координацією з боку місцевої влади.

Приклад

У Чернівецькій міській, Вижницькій міській та Недобоївській сільській територіальній громаді Чернівецької області місцева влада проводила внутрішні організаційні зміни, перерозподіляла функціональне навантаження між структурними підрозділами, призначала відповідальних осіб, вирішувала питання використання ресурсів комунальних установ.

У Миколаївській громаді 19 липня 2018 року був **утворений** Міський центр підтримки внутрішньо переміщених осіб та ветеранів АТО. 30 травня 2023 року рішенням ради центр був **трансформований** на Миколаївський міський центр підтримки ветеранів війни. Питання надання допомоги ВПО відносяться виключно до повноважень місцевої ради.

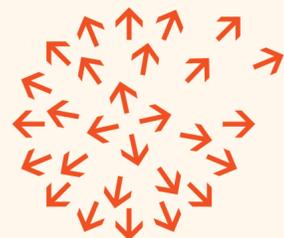
Окрему інституційну підтримку надають Ради з питань ВПО. Перші відповідні консультативно-дорадчі органи почали створюватися в 2020 році. Станом на кінець березня 2024 року їх вже налічується близько 1000 по всій країні. Поштовхом до створення та стрімкого зростання кількості Рад з питань ВПО стало ухвалення [Постанови КМУ від 4 серпня 2023 року «Про затвердження Примірного положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб»](#).

Приклад

Благодійний фонд «Стабілізуєш Сервісез» створив [Мапу Рад ВПО](#), на якій відображено громади, в яких створені відповідні консультативно-дорадчі органи.

4. Забезпечення тимчасовим місцем проживання та постійним житлом

У зв'язку з масовим внутрішнім переміщенням, спричиненим широкомасштабним вторгненням, більшість досліджуваних громад облаштовували прихистки для тимчасового проживання ВПО. Відповідні прихистки розміщувалися у приміщеннях державних і комунальних закладів, зокрема закладів освіти, гуртожитках тощо.

Приклад

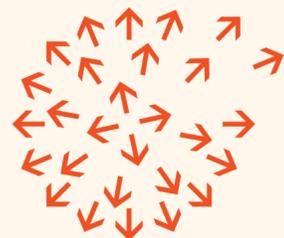
У Зміївській громаді Харківської області ВПО розміщувалися у комунальних закладах. У 2022 році було задіяно 9 закладів, в яких розмістили 318 ВПО.

У Полтавській громаді розміщення відбувалося в 79 комунальних і державних закладах освіти (28 дитячих садочків, 40 шкіл та 11 спеціалізованих навчальних закладів). Протягом 2022 року у цих закладах розміщувалося 21,4 тис. ВПО.

У Скороходівській громаді Полтавської області було визначено 15 закладів комунальної власності, які могли тимчасово прийняти ВПО (1150 ліжко-місць). У 2022 році в комунальних закладах громади проживало 33 ВПО.

Частина громад вживала додаткових заходів із переобладнання/покращення стану житлових приміщень, де розміщувалися ВПО. Фінансування відповідних заходів відбувалося за кошти місцевого бюджету, а також за фінансової допомоги від міжнародних гуманітарних організацій.

У вересні 2023 року була ухвалена [Постанова КМУ № 930 «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб»](#), що може вплинути на покращення стану житлових приміщень, які використовуються для розміщення ВПО у досліджуваних громадах.

Приклад

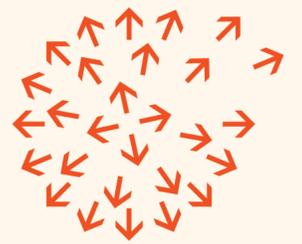
У Луцькій громаді, за [інформацією](#) міської ради, у 2023 році коштом міжнародних гуманітарних організацій відремонтували гуртожиток та облаштували житло для ВПО. За потреби в гуртожитку можна розмістити до 300 осіб.

У Дніпровській громаді було здійснено реновацію та ремонт окремих частин центру довгострокового проживання ВПО на базі гуртожитку Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». Роботи фінансувалися за кошти від грантової допомоги, натомість місцеві органи влади забезпечували транспорт для перевезення будівельних матеріалів і співробітників для прибирання.

У Черкаській громаді коштом місцевого бюджету був зроблений ремонт прихистку на базі колишньої дитячої поліклініки: облаштовані побутові приміщення, забезпечено побутове обладнання та інвентар.

У сільських громадах у більшості випадків прихисток ВПО надавали переважно місцеві жителі, розміщуючи їх у своєму житлі.

Майже всі громади проінформували про надання компенсацій вартості комунальних послуг за тимчасове розміщення ВПО.

Приклад

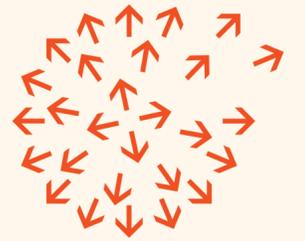
У Кожанській громаді Київської області ВПО у комунальних закладах не розміщувалися. Прихисток ВПО у громаді надавали переважно місцеві жителі, з яких 90 осіб звернулися за компенсацією вартості комунальних послуг у зв'язку з тимчасовим розміщенням у себе ВПО.

У Чернечинській громаді Сумської області ВПО у комунальних закладах не розміщувалися. Прихисток ВПО у громаді надавали місцеві жителі, з яких у 2022 році понад 700 осіб звернулися за компенсацією вартості комунальних послуг у зв'язку з тимчасовим розміщенням у себе ВПО.

У Сумській громаді протягом 2022 року 2818 власників житла звернулися за компенсацією вартості комунальних послуг, 2731 із них було нараховано компенсацію за розміщення 5921 ВПО.

У громадах здійснюється облік ВПО, які потребують житлового приміщення з фондів житла для тимчасового проживання відповідно до [Постанови КМУ № 495 «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного до тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб»](#). Такий облік в окремих громадах здійснювався до внесення [змін до Постанови від 5 січня 2024 року](#), якими передбачено облік незалежно від наявності фонду житла для тимчасового проживання.

Майже всі громади проінформували про надання компенсацій вартості комунальних послуг за тимчасове розміщення ВПО.

Приклад

У Кропивницькій громаді при виконавчому комітеті відповідно до постанови КМУ № 495 «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного до тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» створена черга громадян, які потребують житлового приміщення з фондів житла для тимчасового проживання ВПО. Протягом 2022 року на облік стало 469 родин ВПО.

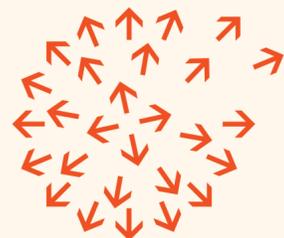
У Миколаївській громаді рішенням міської ради від 23 лютого 2023 року було уповноважено відділ обліку та розподілу житла розглядати заяви та ухвалювати рішення про взяття ВПО на облік громадян, що потребують житла для тимчасового проживання, або про відмову у взятті на такий облік.

Обсяг самого фонду житла для тимчасового проживання є незначним. Переважно фонди тимчасового житла формувалися у період, коли відбувалося співфінансування з державного бюджету.

Приклад

В Андрушівській громаді Житомирської області було **придбано** три квартири для тимчасового проживання ВПО. Фінансування Програми здійснювалося за кошти державного бюджету — 700 тис. грн та місцевого бюджету — 300 тис. грн.

В Одеській громаді до Фонду житла для тимчасового проживання було **включено** 6 квартир.

В окремих громадах наявні плани з будівництва житла, що здійснюється, зокрема, із залученням коштів міжнародної допомоги.

Приклад

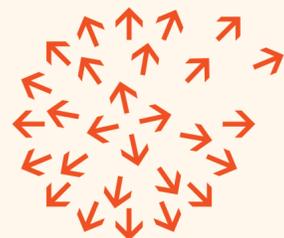
В Івано-Франківській громаді коштом міжнародних гуманітарних проєктів планується **будівництво** житла для ВПО. Також міська рада виділила 80 соток землі під будівництво. Місцеві ініціативи працювали над перетворенням закинутих будівель міста на **житло** для ВПО.

У Хмельницькій громаді міська рада **затвердила договір** про грант, укладений із Північною екологічною фінансовою корпорацією (НЕФКО) 8 вересня 2023 року для фінансування інвестиційного проєкту «Будівництво житла для внутрішньо переміщених осіб в м. Хмельницькому» у сумі 8,4 млн євро.

Значна частина ВПО продовжує вирішувати житлові питання самостійно — орендуючи житло. В окремих громадах покриття витрат на оренду здійснювали неурядові організації.

В окремих громадах масове внутрішнє переміщення, загальна безпекова ситуація призвели до зростання цін на оренду, що вимагало реагування місцевої влади.

Унаслідок активних або можливих бойових дій на території окремих областей спостерігався відтік населення. Значна частина приватного житла була доступна для оренди за заниженими цінами.

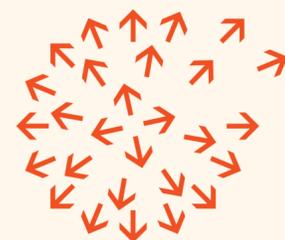
Приклад

У Трускавецькій громаді Львівської області Норвезька рада у справах біженців реалізовувала **ініціативу**, яка передбачала покриття орендної плати за 6 місяців оренди та додатково депозит за один місяць для ВПО.

В Івано-Франківській громаді з огляду на зростання цін на оренду (у середньому на 83,1 %) місцева влада **зверталася** до власників житла із проханням не завищувати ціни.

Вінницька міська рада своїм **рішенням** відреагувала на зростання вартості оренди (у 2022 році вартість зросла на 36,5 % згідно з **даними** Держстату). Затверджено типові договори, рекомендовано здійснювати страхування об'єктів оренди та встановлювати орендну плату на рівні до введення воєнного стану тощо.

Окрім організації оперативного та тимчасового розміщення ВПО, деякі громади розробили та ухвалили рішення, спрямовані на забезпечення житлом на довготривалий період. Відповідні програми спрямовані на будівництво/придбання нового житла, а також надання кредитів за пільговою відсотковою ставкою.

Приклад

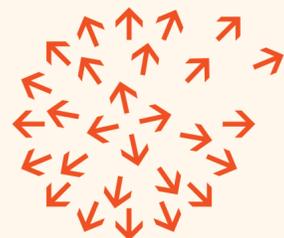
У Житомирській громаді [затверджено](#) «Програму забезпечення житлом на території Житомирської міської територіальної громади на 2023–2027 роки». Один із заходів Програми передбачає нове будівництво житлового багатоквартирного комплексу для ВПО. Програмою заплановано будівництво 148 квартир на загальну суму близько 336 млн грн.

У Деражнянській громаді Хмельницької області ухвалено Програму соціально-економічного розвитку громади, в якій одним із пріоритетів є будівництво житла для ВПО, для цього виділено дев'ять земельних ділянок. Нині будівництво житла не реалізовано та потребує фінансування.

У Харківській громаді в 2021 році (зі змінами у червні 2023 року) була [затверджена](#) Цільова програма будівництва (придбання) доступного житла на 2021–2030 роки. Вона передбачає можливість ВПО, які проживають у Харкові, отримати безвідсотковий кредит на 15 років на придбання житла. З початком широкомасштабного вторгнення програма була призупинена, проте з 2023 року [відновлена](#).

5. Надання гуманітарної допомоги

Майже всі громади, що досліджувалися, надавали гуманітарну допомогу відповідно до своїх ресурсів та організаційних спроможностей. Гуманітарна допомога складалася з різних видів підтримки: продуктів харчування, засобів гігієни, одягу, медикаментів тощо. Також надавалися психологічні, юридичні консультації, соціальний супровід.

Приклад

У Дніпровській громаді міський центр соціальних служб надавав допомогу родинам та особам ВПО у вигляді продуктів харчування, одягу, засобів гігієни, психологічних, юридичних консультацій, соціального супроводу, екстреного та кризового втручання.

У Середино-Будській громаді Сумської області через штаб ВПО надавалися продуктові набори, одяг та інші предмети першої необхідності.

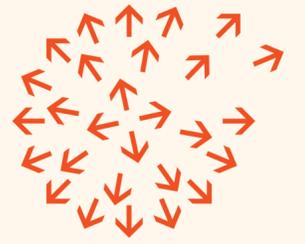
У Шамківській громаді Черкаської області гуманітарна допомога надавалася у вигляді побутової хімії, постільної білизни, предметів гігієни, продуктів харчування, одягу тощо.

Організацією та наданням гуманітарної допомоги займалися як місцеві ради, так і національні та міжнародні організації, релігійні установи та приватні ініціативи, бізнес. У більшості громад здійснювалася співкоординація.

Приклад

У Ганнівській громаді Кіровоградської області для забезпечення базових потреб ВПО **залучалися** громадські та міжнародні організації, такі як ЮНІСЕФ та Червоний Хрест, «Десяте квітня», а також небайдужі місцеві підприємці та жителі. У Червоноградській громаді Львівської області забезпечувалася координація надання гуманітарної допомоги з громадськими організаціями та благодійними фондами.

У Тернопільській громаді, за **даними** Гуманітарного штабу, у 2022 році за сприяння благодійних організацій та фондів надійшло близько 130 тис. кг гуманітарної допомоги. У 2023 році за сприяння благодійних організацій та фондів, громадських організацій, підприємців, закордонних організацій до штабу надійшло понад 52 тис. кг гуманітарної допомоги.

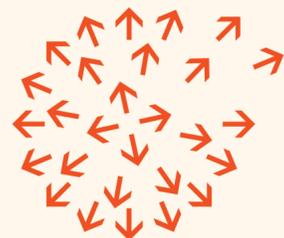
Деякі громади надавали гуманітарну допомогу, не витрачаючи кошти з місцевого бюджету, використовуючи виключно ресурси від міжнародних донорів, місцевих організацій та інших джерел.

Приклад

У Миколаївській громаді для забезпечення гуманітарних і соціальних потреб ВПО не витрачали ресурс місцевого бюджету. Вагому роль відігравали регіональні та локальні організації громадянського суспільства, які взяли на себе функції з надання гуманітарної допомоги та координації взаємодії з міжнародними донорами.

У Перечинській громаді Закарпатської області у [звіті](#) місцевої влади за 2022 рік зазначено, що кошти місцевого бюджету на надання гуманітарної допомоги не спрямовувалися.

Допомога надавалася через пункти видачі, які були створені на базі органів виконавчої влади, громадських організацій, а також ЦНАПів, «Укрпошти» та «Нової Пошти», тощо.

Приклад

В Івано-Франківській громаді в усіх відділеннях ЦНАПів у 2022 році були створені Центри допомоги.

У Львівській громаді більша кількість ініціатив координувалися централізовано, через «Міський центр підтримки переміщених українців», який розташований на базі приміщення [ЦНАП Личаківського району](#).

На території Кропивницької громади понад 20 гуманітарних штабів [організовано](#) на базі виконавчих органів міської ради, громадських і релігійних організацій, волонтерських центрів.

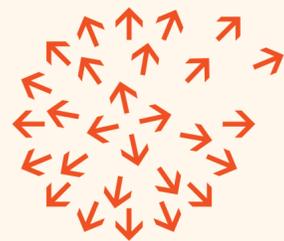
У Харківській громаді були облаштовані пункти видачі гуманітарної допомоги для ВПО, зокрема у відділеннях «Укрпошти» та «Нової Пошти».

Також деякі громади для надання гуманітарної допомоги ВПО координували свою діяльність з обласними адміністраціями, отримували від них товари та продукти.

Приклад

Тернівська громада Дніпропетровської області отримувала гуманітарну допомогу від Дніпропетровської ОВА та її штабу.

У Харківській громаді був створений єдиний гуманітарний штаб обласного рівня.

Окремі громади надавали гуманітарну допомогу всім, хто її потребував, не виокремлюючи ВПО як окрему цільову групу. Зважаючи на розташування цих громад, така ситуація імовірно є результатом безпосередньої близькості до бойових дій. Як наслідок, це спричинило більшу кількість постраждалих і потребуючих гуманітарної допомоги.

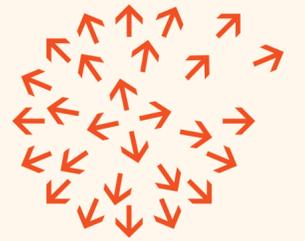
Приклад

У Чернігівській громаді гуманітарні штаби та центри надавали допомогу всім, хто її потребував і постраждав внаслідок збройної агресії РФ проти України.

У Зміївській громаді Харківської області допомога направлялася на закриття потреб ВПО та найбільш незахищених соціальних категорій населення громади.

Окрему увагу громади приділяли інформуванню місцевих жителів про потреби в гуманітарній допомозі та можливість її отримання. У більшості випадків інформацію розміщували на інтернет-ресурсах: сайтах місцевих рад, сторінках у соціальних мережах і створених чатботах.

У квітні–травні 2022 року ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ» провела аналіз сайтів і соціальних мереж 22 громад на предмет інформування ВПО. З результатами аналізу можна ознайомитися за [ПОСИЛАННЯМ](#). Аналіз надає додаткове розуміння підходів до інформування на початку широкомасштабного вторгнення.

Приклад

У Хмельницькій громаді про роботу гуманітарного штабу інформація публікується у різних соціальних мережах, зокрема у телеграм-каналі «Штаб допомоги переселенцям Хмельницької МР», чатботі «Поселення Хмельницький», «ХМР координаційна група».

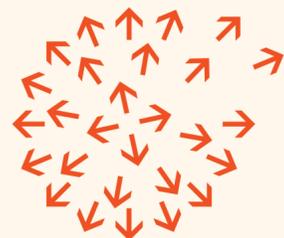
У Львівській громаді діяв [чатбот](#) телеграму, де розміщувалася інформація про допомогу та корисні контакти.

6. Забезпечення доступу ВПО до медичних та освітніх послуг

Більшість досліджуваних громад забезпечила громадянам із числа ВПО безперешкодний доступ до освітніх і медичних послуг.

В окремих громадах доступ до медичних послуг здійснювався з урахуванням особливостей роботи системи, зокрема щодо отримання послуг на території іншої громади. Щодо частини громад інформація відсутня (пошук відбувався за допомогою моніторингу офіційних ресурсів і запитів на інформацію).

Крім того, громади повідомили, що комунальні підприємства охорони здоров'я надають медичну допомогу ВПО згідно з пакетами медичних послуг. Окремі громади у своїх відповідях акцентували увагу, що первинна медична допомога для ВПО може надаватися без переукладання декларацій із лікарем загальної практики.

Приклад

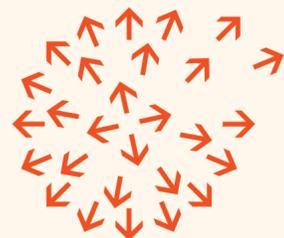
У Вінницькій територіальній громаді у закладах охорони здоров'я медичну допомогу отримують як ВПО, що підписали декларації з місцевими сімейними лікарями, так і ті, яка не мають таких декларацій.

У Харківській громаді за інформацією міської ради всі зареєстровані в місті ВПО можуть отримувати медичну допомогу в закладах міста в повному обсязі. Також вони безкоштовно отримували ліки, які самі медичні заклади отримали як гуманітарну допомогу. Частина ВПО мають доступ

до медичної допомоги на базі КНП «Зміївська ЦРЛ». Заклад надає допомогу жителям сусідніх Ізюмської та Бакалійської громад, оскільки їхні медичні заклади були зруйновані внаслідок збройної агресії РФ.

У Полянській громаді Івано-Франківської області ВПО отримують медичні послуги в закладах Свалявської громади, так само як і все населення громади. У Черкаській громаді сімейні лікарі **приймають** ВПО без декларацій, а лікарі вторинної ланки (вузьких спеціалістів) — без сформованих електронних направлень. У разі якщо в медичних закладах Черкас ВПО відмовляють в обслуговуванні, міська рада рекомендує повідомляти про це у департамент охорони здоров'я та медичних послуг.

Окремі громади також надавали кількісні показники щодо надання послуг.

Приклад

У Дніпровській громаді в закладах охорони здоров'я первинної ланки за 2022 рік отримали медичну допомогу понад 32 тис. ВПО, пролікувалися у стаціонарних відділеннях лікарень міста 10,4 тис. осіб, здійснено 2,2 тис. щеплень осіб із числа ВПО.

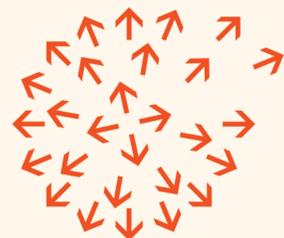
В Андрушівській громаді Житомирської області протягом 2022 року в комунальних закладах охорони здоров'я медичні послуги отримали 1094 осіб із числа ВПО.

Водночас у громадах забезпечується доступ дітей із числа ВПО до освітнього процесу в закладах дошкільної, шкільної та позашкільної освіти. В окремих громадах забезпечується прийом до закладів освіти поза чергою, із застосуванням цифрових інструментів.

Приклад

В Одеській громаді прийом дітей із числа ВПО до освітніх закладів здійснюється поза чергою.

У Дніпровській громаді влаштування дітей до комунальних закладів дошкільної освіти відбувається на підставі електронної реєстрації відповідно до [Положення про порядок електронної реєстрації дітей для зарахування до закладів дошкільної освіти м. Дніпра](#).

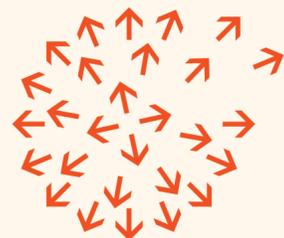
Також частина громад повідомила про забезпечення безкоштовним харчуванням у шкільних і дошкільних закладах для дітей із числа ВПО. Зазначимо, що згідно з **ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ** діти з числа ВПО чи діти, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, які навчаються у дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форми власності, забезпечуються безкоштовним харчуванням. Забезпечення здійснюється за кошти місцевого бюджету.

Приклад

У Луцькій, Нововолинській міській та Вишнівській сільській територіальних громадах Волинської області дітям із числа ВПО було забезпечено безкоштовне харчування у шкільних і дошкільних закладах

У Рівненській громаді, за даними міської ради, упродовж 2022 року у закладах загальної середньої освіти навчалось 761 осіб із числа ВПО, у закладах дошкільної освіти — 321 дитина. Усі вони були забезпечені безоплатним харчуванням.

У Шрамківській громаді Черкаської області діти з числа ВПО, які навчаються у закладах дошкільної освіти, забезпечені харчуванням.

Окремі громади на місцевому рівні впроваджують додаткові пільгові умови для дітей із числа ВПО у сфері позашкільної освіти, зокрема в культурно-освітніх, спортивних та інших закладах.

Приклад

У Тернопільській громаді дітей із родин ВПО **звільнено** від оплати за навчання у мистецьких закладах громади.

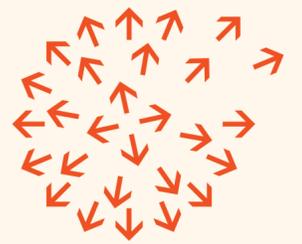
У Трускавецькій громаді Львівської області в 2022 році Мистецька школа **започаткувала** безкоштовне навчання для дітей із числа ВПО за такими напрямками: малювання, ліплення, гра на музичних інструментах.

У Вінницькій громаді Комітет по фізичній культурі і спорту міської ради ухвалив **рішення** про можливість безкоштовно відвідувати дитячо-юнацькі спортивні школи дітьми із числа ВПО.

Окремі громади повідомляли про переміщення до них закладів освіти з ТОТ.

Приклад

До Вінницької громади було переміщено Донецький національний університет імені Василя Стуса. Унаслідок широкомасштабного вторгнення до області було переміщено ще сім освітніх закладів.

Декілька громад надавали статистичні показники зарахування дітей до закладів освіти. В окремих випадках їхня нечисельність може свідчити про продовження навчання у закладах освіти за покинутим місцем проживання в дистанційному форматі. Також у громадах, які є територією проведення бойових/можливих бойових дій, навчання забезпечено в дистанційному або змішаному форматі з урахуванням безпекових чинників.

Приклад

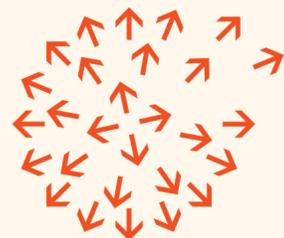
У Полянській громаді Закарпатської області у 2022 році надавалися послуги 111 дітям із числа ВПО, 27 дітей відвідували дошкільні заклади.

У Брусилівській громаді Житомирської області у 2022 році освітні послуги отримали 56 дітей із числа ВПО, які навчаються в ЗЗСО та 38 дітей із числа ВПО, які навчаються у дошкільних навчальних закладах громади.

В Івано-Франківській громаді станом на травень 2023 року в ЗЗСО **навчалось** 1515 учнів із числа ВПО — 4,3 % від загальної кількості учнів. У Миколаївській громаді, за даними управління освіти міської ради, станом на листопад 2023 року навчаються 1177 ВПО. У дистанційних класах також навчалось 400 дітей із ТОТ. Навчання у школах Миколаївської області здійснюється у дистанційному форматі.

7. Заходи з інтеграції ВПО у життя громади

Програми, які спрямовані на інтеграцію, розроблені й ухвалені лише в декількох громадах.

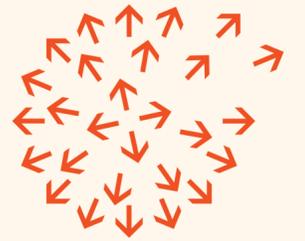

Приклад

У Кропивницькій громаді ухвалена «Комплексна програма соціальної підтримки, адаптації та інтеграції ВПО в Кропивницькій міській територіальній громаді на 2023–2025 роки», якою запланований комплекс активностей, спрямованих саме на інтеграцію ВПО. Наприклад, створення Ради з питань ВПО при міськраді; проведення заходів, спрямованих на зміцнення національної єдності, підтримка ініціатив інститутів громадянського суспільства, які об'єднують ВПО; залучення дітей із родин ВПО до занять спортом у дитячо-юнацьких спортивних школах; залучення молоді із числа ВПО до загальноміських освітньо-виховних, культурологічних і національно-патріотичних заходів; залучення сімей із числа ВПО до загальноміських заходів. Звіт щодо виконання заходів програми на період підготовки звіту не був оприлюднений.

У Таїровській громаді Одеської області ухвалили «Програму підтримки та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у зв'язку із введення воєнного стану на 2023 рік», яка передбачала фінансування заходів, спрямованих на будівництво об'єктів соціального значення.

Водночас у низці громад проведено заходи (форуми, анкетування тощо), спрямовані на пошук рішень щодо інтеграції ВПО.

Приклад

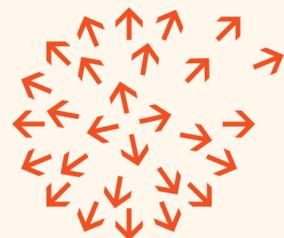
У Тернопільській громаді в березні 2023 року відбувся Міжнародний форум «Інтеграція внутрішньо переміщених осіб на Тернопільщині: дієві інструменти та роль Ради ВПО». Під час заходу учасники форуму обговорювали можливості працевлаштування ВПО, підтримки та захисту переміщеного бізнесу в Тернопільській області, аналізували основні тенденції, ключові потреби, ситуації, що потребують реагування та презентували чинні гуманітарні ініціативи.

У Зміївській громаді Харківської області у рамках розроблення «Програми інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Зміївській територіальній громаді на 2023–2024 роки» міська рада провела опитування ВПО, що проживають у громаді. Предметом опитування був рівень задоволеності якістю соціальних послуг, що надаються в громаді, а також ефективності інтеграційних заходів. Опитування ВПО показало, що більшість потребує культурного та фізичного розвитку, проведення дозвілля.

У Хмельницькій громаді в рамках цільової програми «Громадські ініціативи», яка [передбачає](#) бюджетне фінансування на ініціативи громадськості у 2021–2025 роках, на початку 2023 року був проведений конкурс проектів громадських організацій. Заходи з надання підтримки ВПО були одним з трьох пріоритетних напрямків реалізації Програми у 2023 році.

У Черкаській громаді з метою вивчення потреб ВПО та/або евакуйованих осіб міською радою було проведено анкетування. Участь у ньому взяли близько 600 ВПО. За результатами: започатковано проект «Черкаси — дім для всіх українців» та розроблено низку заходів, зокрема тематичних зустрічей, тренінгів тощо за участю ВПО.

Інтеграційні заходи здійснюють як місцеві органи влади, так і неурядові організації.

Приклад

У Чернівецькій громаді ВПО залучені до управління комунальними підприємствами, комунальна установа «Резиденція молоді», окрім імплементації молодіжної політики, займається питаннями ВПО.

У Дніпровській громаді ГО на постійній основі реалізують заходи з інтеграції ВПО у життя громади через проведення навчальних, культурних тощо заходів.

Здебільшого громади повідомляли про організацію для ВПО заходів із культурного дозвілля, психологічної допомоги.

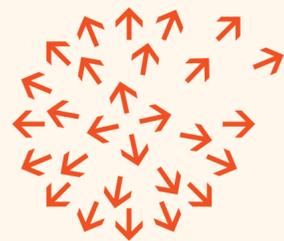
Приклад

У Луцькій і Нововолинській громадах Волинської області на постійній основі проводяться заходи, до яких залучаються ВПО: фестивалі, екскурсії, культурно-мистецькі заходи тощо.

Громади, що досліджувалися в Івано-Франківській області, проводили для ВПО ознайомчі екскурсії місцевими пам'ятками, проводили тематичні зустрічі, роздавали українськомовні книжки тощо.

У Полтавській громаді музейні та культурні заклади міста й області періодично надають можливості ВПО відвідувати їх безкоштовно.

У Клеванській громаді Рівненської області місцеві підприємці фінансували [закупівлю](#) для дітей із родин ВПО новорічних подарунків. Служба у справах дітей Клеванської селищної ради за підтримки міжнародних гуманітарних проєктів [проводили](#) інтеграційні заходи для дітей із числа ВПО. Серед таких заходів з арттерапії для дітей, свято дитинства тощо.

Одна з громад зазначила про можливість звернутись ВПО за матеріальною допомогою як жителів громади.

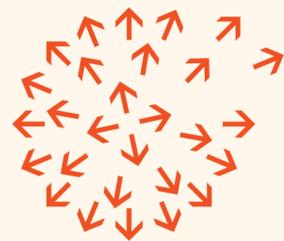
Приклад

У Дніпровській громаді ВПО, які звернулися до управління соціального захисту населення Дніпровської міської ради з відповідною заявою про взяття на облік і включені до Єдиної інформаційної бази про внутрішньо переміщених осіб є мешканцями м. Дніпра та за наявності обставин, мають законні підстави звернутися до міської ради за матеріальною допомогою.

Водночас місцева влада громад (наприклад, Миколаївська міська громада), на територіях яких відбуваються активні або можливі бойові дії, спрямовує основні зусилля на забезпечення безпекових питань, подолання наслідків обстрілів, вирішення гуманітарних проблем, таких як відсутність питної води, цілеспрямованих програм і заходів з інтеграції не проводилось. Процеси міграції, що спостерігались у регіоні, ускладнюють можливість реалізації таких програм.

8. Працевлаштування та релокація бізнесу

Інформації щодо впровадження окремих програм із працевлаштування досліджувані громади не надали, що може свідчити про їхню відсутність.

Питанням зайнятості ВПО у громадах займалися центри зайнятості населення, які на постійній основі проводили заходи з обліку безробітних, пошуку роботи, перекваліфікації тощо. Наявні одиничні приклади створення окремих центрів, метою яких є працевлаштування ВПО.

Приклад

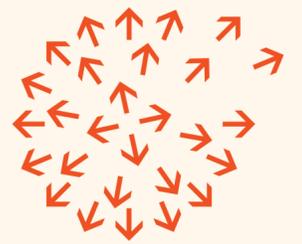
В Одеській громаді з червня 2022 року був **створений** муніципальний Центр сприяння у працевлаштуванні ВПО та два філіали в районах міста. Станом на 24 травня 2023 року до нього звернулося понад 2,3 тис. осіб. Із них працевлаштовані тільки 768. Працівники Центру зайнятості проводять регулярні семінари стосовно професійної орієнтації та працевлаштування.

Інформація щодо кількості безробітних, працевлаштованих, кількості залучених до різних програм надавалася точково та в розрізі області.

Приклад

У Київській області 3,2 тис. ВПО скористалися послугами **служби зайнятості** у 2023 році. Понад 1,8 тис. ВПО було працевлаштовано, 137 — отримали ваучер на навчання, 724 — були залучені до суспільно корисних робіт проекту «Армія відновлення», 68 — отримали мікрогрант на створення або розвиток власної справи.

Одним із вагомих інструментів залишається компенсація роботодавцям витрат на оплату праці за працевлаштування ВПО.

Приклад

У [Вінницькій області](#) в 2022 році 278 роботодавців взяли на роботу 585 ВПО, скориставшись державною програмою компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування ВПО.

У Харківській громаді за січень–вересень 2023 року 182 роботодавці отримали [компенсації](#) витрат на оплату праці за працевлаштування 287 ВПО.

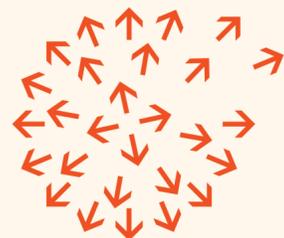
У Черкаській області станом на 28 червня 2023 року 124 роботодавця скористалися державною програмою фінансової підтримки, надавши роботу 248 людям із числа ВПО.

Водночас труднощі працевлаштування ВПО відображають загальні проблеми регіону.

Приклад

У Шумській громаді Тернопільської області, за [даними](#) міської ради, на кожне робоче місце припадає по 11–15 безробітних осіб, тож питання працевлаштування ВПО є одним із найбільш проблематичних.

У Зміїнівській громаді Харківської області питання працевлаштування ВПО залишається одним із найбільш [складних](#) для вирішення через брак доступних робочих місць. За даними управління соціального захисту населення міської ради, 9 місяців 2023 року активними формами зайнятості в громаді охоплено 37 осіб із числа ВПО.

На місцях наявна практика підтримки від неурядових національних і міжнародних організацій, зокрема фінансова, у навчанні, відкритті та поновленні власної справи. Також використовуються такі інструменти, як опитування, інформування через цифрові платформи та соціальні мережі.

Приклад

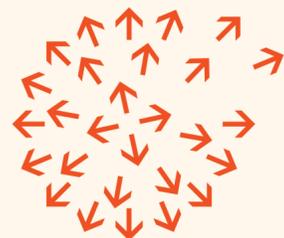
У Полтавській області ВПО могли подати заявку на отримання грантів до 1500 доларів на розвиток або відновлення дрібного фермерства.

У Харківській області навчання з перепрофілювання жінок із числа ВПО [проводилися](#) також у партнерстві з ГО.

Кіровоградський обласний центр зайнятості протягом 2022–2023 років провів анкетування серед ВПО задля вивчення їхніх потреб у працевлаштуванні. Всього було [охоплено](#) 40,6 тис. осіб, із них майже 7,0 тис. шукали роботу, зокрема й тимчасову або за сумісництвом, 11,5 тис. осіб роботу не шукали, адже перебувають у трудових відносинах із роботодавцем або планують повертатися на постійне місце проживання.

У Черкаській громаді через інтеграційний хаб «Черкаси — твоє місто» можна отримати необхідну інформацію для пошуку робочого місця, відкриття власної справи.

У Дніпровській громаді було створено муніципальний [телеграм-канал](#) для пошуку роботи.

Про релокацію підприємств інформували переважно громади, які є обласними центрами. Релокації зазнали підприємства різного типу: комп'ютерних технологій, харчової, легкої та металообробної промисловості, хімічні підприємства, підприємства торгівлі тощо. За новим місцем проживання ВПО також створювали новий або продовжували існуючий бізнес відповідно до нових умов.

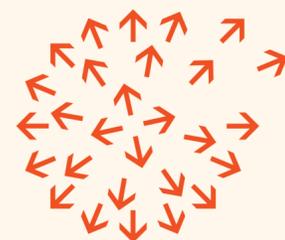
Приклад

До Волинської області станом на квітень 2023 року релокувалося близько 30 підприємств. На Волині переміщені бізнеси найчастіше **обирали** Луцьк (6 підприємств) і Нововолинськ (7 підприємств).

До Дніпровської громади в 2022 році було **релоковано** 56 підприємств. Більшість — це хімічні, машинобудівні підприємства, легка чи металообробна промисловість.

До Закарпатської області на кінець 2022 року **релоковано** 374 підприємства різних форм власності, зокрема й фізичні особи — підприємці. Серед них підприємства, які відносяться до IT-індустрії, сфери послуг, підприємства переробної промисловості, сфери будівництва, вантажних перевезень і сільського господарства

Для забезпечення релокації підприємств окремі приймаючі громади вживали різних заходів із заохочення до переміщення на їхню територію та підтримання після релокації. Переважно йдеться про пошук і надання площ/земельних ділянок для ведення господарської діяльності, передбачено надання ваучерів, визначено помічників з адаптації тощо.

Приклад

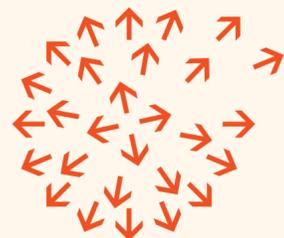
На базі Вінницької ВЦА у квітні 2022 року була створена **Робоча група з питань релокації**. Вона сформувала бази вільних виробничих та інших приміщень із понад 300 пропозицій. Також група супроводжувала підприємців, які вирішили перевести свої промислові потужності у Вінницьку область.

У Луцькій громаді в березні 2022 року був **створений** центр підтримки евакуації та адаптації бізнесу. Основним завданням цього центру стало створення комфортних умов для ведення господарської діяльності евакуйованих підприємств різних форм власності на території Луцької громади. Центр **сформував** перелік господарських об'єктів, приміщень, ділянок і виробничих потужностей на території громади, придатних для використання евакуйованими підприємствами різних форм власності. Базою даних Центру та його інформаційною підтримкою скористалося понад 50 підприємств — юридичних осіб та понад 120 фізичних осіб — підприємців.

У Нововолинській громаді Волинської області у 2022 році випущено **посібник** для бізнесу, де детально зазначено переваги, які він отримає при релокації саме в Нововолинську громаду. Також був **запущений** Інвестиційний портал, на якому міститься повна інформація щодо можливостей та умов релокації у громаді.

У Житомирській громаді був створений спеціальний телеграм-**канал**, присвячений релокації бізнесу до громади. У ньому публікується інформація про актуальні приміщення, які здаються в оренду або пропонуються для продажу.

У Львівській громаді в березні 2023 році було **ухвалено** рішення про надання коштом місцевого бюджету ваучерів на релокацію. Ваучер передбачає виділення коштів на оренду нерухомого майна та компенсацію вартості комунальних послуг. Максимальний **розмір** ваучера не має перевищувати 300 тис. грн і надається на два роки.

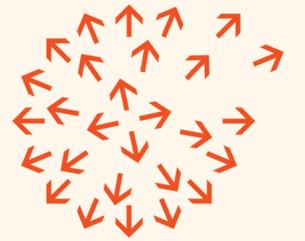
Умови у приймаючих громадах (передусім інфраструктурні та пов'язані з цінами на оренду) були визначальним чинником для рішення власників підприємств релокувати виробництва.

Приклад

За даними Тернопільської міськради на 2023 рік, на територію громади було **релоковано** 33 підприємства, переважно секторів переробної промисловості й оптової та роздрібною торгівлі. Водночас в аналітичному звіті Західноукраїнського національного університету **зазначається**, що основна проблема, яка обмежує потенціал Тернопільської громади приймати релоковані підприємства, пов'язана з високою ставкою оренди комерційних і виробничих приміщень, а також нестачею приміщень, що відповідають виробничим та іншим вимогам.

У Недобоївській громаді Чернівецької області домінує сільськогосподарське виробництво, відсутні придатні виробничі площі й фіксується невисокий попит навіть на послуги громадського харчування. Як наслідок, до Недобоївської громади не релокувалося жодне підприємство.

У громадах, які перебувають на території бойових/можливих бойових дій процес релокації є зворотним. Додаткова інформація, пов'язана з цим, відсутня. Водночас на Сумщині, за **даними** Мінреінтеграції, у 2023 році частина підприємств почала повертатись завдяки покращенню безпекової ситуації. Однак такі процеси можуть мати змінні тенденції із-за безпекової ситуації.

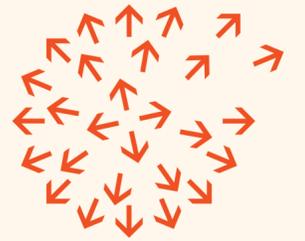

Загальні висновки та рекомендації

1. Кількість ВПО в розрізі областей та громад зазнає періодичних змін: спостерігається як зростання, так і зменшення. Водночас найбільша кількість ВПО на кожну тисячу жителів громади зареєстровано у Дніпропетровській, Київській, Харківській, Полтавській, Закарпатській областях, що спростовує судження щодо прийняття ВПО виключно на заході України.

При розробленні місцевих рішень щодо ВПО відслідковуванню та врахуванню має підлягати зміна чисельності ВПО, їхній портрет і потреби. Також враховуватись має відмінність реальних і фактичних даних ВПО, оскільки частина людей не звертаються за взяттям на облік як ВПО, а частина — переїжджає з громади, не повідомляючи про це уповноважені органи.

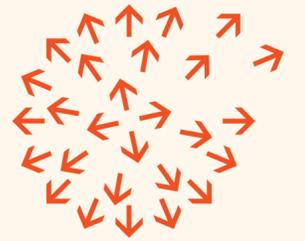
2. Нормативно-правові акти, ухвалені у досліджуваних громадах, переважно є документами реагування на ситуацію масового переміщення та стосуються заходів підтримки (надання гуманітарної допомоги, розміщення тощо). Лише окремі громади ухвалювали рішення щодо ВПО до широкомасштабного вторгнення. Водночас у громадах, які є обласними центрами, окремі питання щодо ВПО були включені в стратегічні документи. Також в окремих громадах на нормативному рівні прослідковується перехід від реагування до довгострокових рішень, що є позитивною практикою.

- Рішення щодо ВПО на місцевому рівні мають визначати конкретні заходи, відповідальних осіб і джерела фінансування, враховувати місцевий контекст.
- Необхідним є затвердження методології оцінки потреб ВПО та систематичного проведення оцінки потреб для врахування отриманих результатів при ухваленні рішень.
- Рекомендується поширювати досвід громад щодо забезпечення прав і свобод ВПО, забезпечити обмін досвідом і навчання громад, що базується на принципі «рівний — рівному».

3. Реагування на внутрішнє переміщення було забезпечено завдяки появі нових функцій органів влади та/або їх розширенню, а також через створення та роботу координаційних механізмів (робочих груп, координаційних штабів, гуманітарних штабів тощо). Також поширеною практикою є створення Рад ВПО, діяльність яких підтримують на національному рівні.

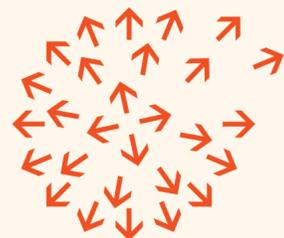
- Ради ВПО як консультативно-дорадчі органи зі значними до них очікуваннями не мають підміняти органи влади на місцях. Водночас їхні погляди на проблеми ВПО та пропозиції щодо вирішення проблем мають враховувати при ухваленні рішень, а діяльність їхніх членів — підтримувати, зокрема, за допомогою систематичного навчання.
- Для забезпечення спроможності органів влади важливо враховувати загальну кількість людей, які проживають у громаді, та за потреби збільшувати чисельність штатних працівників, забезпечувати їх навчання та належне заохочення.
- Діяльність у напрямі гуманітарного реагування має бути збережена для забезпечення можливості швидкого реагування у разі виникнення кризових ситуацій. З огляду на загальну безпекову ситуацію важливою залишається проактивність у напрямі підготовки до прийому евакуйованих осіб.

4. Більшість громад вжили заходів із розміщення ВПО внаслідок широкомасштабного вторгнення. У міських громадах розміщення здійснювалося у закладах комунальної власності, у сільських — у приватних садибах людей. Територіальні громади підтвердили позитивну практику державної програми «Прихисток».

Обмеженими є програми забезпечення житла на постійній основі. Лише окремі громади самостійно здійснюють пошук можливих рішень щодо житла за власні кошти або за залучені ресурси. Оренда залишається основною формою вирішення житлових питань ВПО, що вплинуло на формування цін на неї.

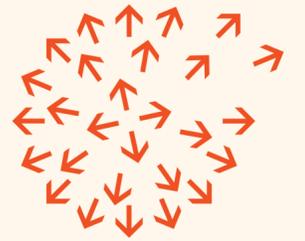
- На місцевому рівні необхідним є облік потреб ВПО у житлі (у розрізі шляхів забезпечення відповідних потреб), а також проведення аудиту і визначення стану житла для надання його ВПО (зокрема й врахування ремонтних робіт). При ухваленні рішень про використання житла для потреб ВПО мають враховуватися: його розташування, зокрема доступ до транспорту, близькість до закладів охорони здоров'я й освіти, тощо.
- Залучення фінансування для підтримки ініціатив із забезпечення ВПО житлом має базуватись на аналізі даних щодо наявності та стану житла. Такий підхід підвищує шанси місцевої влади отримати фінансування (зокрема міжнародних донорів). Міжнародна підтримка має рівномірно покривати запити у регіонах. Місцева влада має диверсифікувати джерела фінансування.
- Потрібно інформувати ВПО про можливі варіанти розміщення та забезпечення житлом. Водночас місцева влада має проводити роботу щодо уникнення надмірного/необґрунтованого підвищення цін на орендоване житло.

5. Гуманітарну допомогу надавали всі громадам у різних формах і з різних джерел надходження, зокрема і за кошти місцевого бюджету та жителів громади. У громадах, які перебувають у зоні бойових (можливих бойових) дій, допомогу надавали всім постраждалим внаслідок збройної агресії РФ.

На місцевому рівні всі суб'єкти надання гуманітарної допомоги мають комунікувати та забезпечувати прозорість ухвалення рішень про розподіл допомоги, зокрема через створення електронної системи обліку гуманітарної допомоги та надання доступу до відповідної інформації.

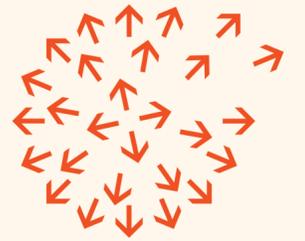
6. Медична допомога ВПО надається в загальному порядку без потреби переукладання декларацій із лікарем за фактичним місцем проживання. Більшість громад сприяють у влаштуванні дітей до навчальних закладів, забезпеченні різноманіття позашкілля. Окремі громади повідомляли про забезпечення дітей із числа ВПО безоплатним харчуванням в освітніх закладах. Водночас статистичні дані дають підстави вважати, що частина дітей продовжує навчання дистанційно в школах за покинутим місцем проживання.

- Подальшого інформування потребують різні аспекти медичної реформи і порядок доступу до медичної допомоги різного рівня з особливостями, визначеними для ВПО.
- Вирішення питань влаштування дітей до закладів освіти має відбуватись через систематичну комунікацію управлінь освіти на місцях із батьками та дитиною про переваги й недоліки різних форм навчання, враховуючи особливості попереднього здобуття освіти (зокрема й профілі навчання, такі як поглиблене вивчення певних предметів, заклади спортивного типу тощо).
- Необхідним є масштабування практики залучення дітей із числа ВПО до позашкілля. Забезпечення інтеграції дітей на новому місці проживання має здійснюватись не через створення окремих заходів для ВПО, а через надання пільгових умов отримання позашкільної освіти (на основі оцінки потреб ВПО).
- Забезпечення харчування дітей із числа ВПО у закладах освіти має враховувати бюджетні спроможності громади та можливість введення критеріїв вразливості для пріоритезації окремих груп у разі обмеженості ресурсів. Таке питання має бути врегульоване на центральному рівні.

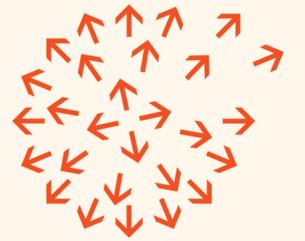
7. Інтеграція ВПО здійснюється переважно через залучення до культурних, освітніх, спортивних заходів, які проводяться у громадах.

Місцева влада має передбачити комплексний підхід до інтеграції ВПО, який передбачає участь в ухваленні рішень на локальному рівні, доступ до можливостей творчого розвитку, якісного дозвілля та забезпечення культурних прав, а також заходи для посилення соціальної згуртованості, уникнення конфліктів та надання психологічної допомоги (у разі потреби).

8. Працевлаштування ВПО забезпечується через роботу центрів зайнятості з урахуванням програм, ухвалених на регіональному рівні. Також у різних форматах (надання грантів, проведення тренінгів тощо) залучаються національні та міжнародні неурядові організації. Труднощі, які виникають у ВПО, часто є відображенням економічної ситуації в регіоні. Більшість досліджуваних місцевих громад сприяли у релокації бізнесу через інформаційні інструменти, заходи підтримки.

- На місцях необхідно впроваджувати системні рішення у сфері зайнятості, які враховують особливості регіону. Зайнятість ВПО має визначатись як елемент загальної політики у певному секторі.
- Місцева влада у партнерстві з міськими центрами зайнятості мають проводити широкі інформаційні кампанії щодо існуючих можливостей для працевлаштування та навчання, наприклад, про ваучер на навчання, програму «Власна справа» тощо.
- Запровадити на місцевому рівні менторський/консультаційний напрям для допомоги у написанні бізнес планів, бухгалтерського обліку, правових питань тощо за програмою «Власна справа».
- На національному рівні має бути затверджене комплексне бачення підтримки бізнесу в умовах війни, що, зокрема, має передбачати облік завданої шкоди внаслідок агресії РФ, сприяння у релокації і підтримці поновлення діяльності, зокрема і в оборонних цілях.
- Водночас на місцевому рівні мають масштабуватись найкращі практики підтримки релокованого бізнесу, який має розглядатись як невід'ємна складова економіки регіону.

9. Частина досліджуваних громад надала інформацію через відповіді на інформаційний запит, однак інформація відсутня на офіційних ресурсах для доступу широкого загалу.

Рішення, що ухвалює місцева влада, мають бути прокомуніковані для ВПО на різних ресурсах із дотриманням стандартів доступності. Офіційні сайти, сторінки в соціальних мережах, інші інформаційні канали мають містити актуальну інформацію та системно оновлюватися.

10. Громади, які були деокуповані та/або перебувають безпосередньо на території проведення бойових (можливих бойових) дій повідомляли про суттєві міграційні процеси, неможливість забезпечення освітнього процесу в офлайн-форматі, обмеженість кадрових ресурсів, відтік бізнесу тощо. Їхні зусилля переважно спрямовані на вирішення поточних проблем та усунення шкоди, завданої збройною агресією РФ в Україні.

Особливої підтримки (фінансової, кадрової) потребують громади, які зазнали значного негативного впливу внаслідок збройної агресії РФ проти України.